

Pniewski, Jerzy

Wspomnienia pośmiertne : Czesław Białobrzeski (1878-1953)

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 46, 186-188

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wydziału /IV/ Nauk Biologicznych TNW. W r. 1932 został sekretarzem Wydziału Nauk Technologicznych w Akademii Nauk Technicznych, a następnie sekretarzem generalnym ANT. Polska Akademia Umiejętności w Krakowie wybrała Bassalika w r. 1945 na członka korespondenta, a w rok później - na członka czynnego. Był jednym z założycieli Polskiego Towarzystwa Fizjologicznego i Polskiego Towarzystwa Mikrobiologicznego. Był członkiem rzeczywistym Polskiej Akademii Nauk i przewodniczącym Komitetu Mikrobiologicznego PAN.

W uznaniu zasług naukowych i dydaktycznych został dwukrotnie odznaczony Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski. Był laureatem Nagrody Państwowej I stopnia i Nagrody Naukowej Miasta Stołecznego Warszawy.

Profesor Kazimierz Bassalik zmarł w Warszawie 27.VI. 1960. Działalność naukowa Bassalika pozostawiła niezatarty ślad w rozwoju polskiej mikrobiologii. Był on jednym z najbardziej wybitnych jej twórców. "Opera illius sequuntur illum".

Piotr Strebeyko

CZESŁAW BIAŁOBRZESKI /1878-1953/

Czesław Białobrzeski, fizyk, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, urodził się 31 sierpnia 1878 w Powszechomiu k/Jarosławia w północnej Rosji, zmarł 12 października 1953 w Warszawie. Był członkiem Polskiej Akademii Umiejętności,

członkiem zwyczajnym Towarzystwa Naukowego Warszawskiego /od 24.XI.1922/, członkiem tytularnym Polskiej Akademii Nauk, członkiem i prezesem Polskiego Towarzystwa Fizycznego. Studia wyższe w zakresie fizyki ukończył w r. 1901 na Uniwersytecie w Kijowie i z tym Uniwersytetem był związany do roku 1919. Początkowo pracował pod kierunkiem J. Kosonogowa. W latach 1908-1910 przebywał w Collège de France w Paryżu, pracując pod kierunkiem P. Langevina. W roku 1913 objął kierownictwo katedry fizyki i geofizyki w Uniwersytecie Kijowskim. W r. 1919 opuszcza Kijów i zostaje profesorem Uniwersytetu Jagiellońskiego, a następnie w r. 1921 obejmuje Katedrę Fizyki Teorystycznej w Uniwersytecie Warszawskim.

Prace naukowe Białobrzeskiego dotyczyły zagadnień rozpraszania światła, oddziaływania promieniowania z materią, badań dielektryków stałych i ciekłych, termodynamiki, teorii względności, podstaw mechaniki kwantowej, a następnie podstaw filozoficznych fizyki.

Przez pierwsze 10 lat prace wykonywane przez Białobrzeskiego miały charakter czysto eksperymentalny, następnie jednak zainteresowania swe ukierunkowuje on na prace teoretyczne. Mimo to jednak, gdy w latach 30-tych uzyskuje lokal dla swego Zakładu w Warszawie, umożliwia swym współpracownikom podjęcie prac eksperymentalnych obejmujących badania z zakresu spektroskopii, badania dielektryków i promieniowania kosmicznego. Największym osiągnięciem Białobrzeskiego było

zwrócenie uwagi na istotną rolę cięnienia promieniowania w teoriach budowy gwiazd. Tę koncepcję wysunął w r. 1913, tj. o 3 lata wcześniej od innych autorów, przez co zyskał sobie szczególne uznanie w skali światowej.

Czesław Białobrzeski należał do ludzi nauki cechujących się dużą skromnością. Swoich wychowanków i współpracowników traktował po przyjacielsku, starając się zapewnić im prawdziwą opiekę. Przed pierwszą wojną światową, w okresie terroru carskiego, był zaangażowany w ruch wolnościowym. W okresie okupacji w czasie drugiej wojny światowej organizował tajne seminaria dyskusyjne i samokształceniowe dla nauczycieli - dawnych swoich wychowanków.

Najbardziej charakterystyczną cechą osobowości Białobrzeskiego było powiązanie zainteresowań fizyka eksperymentatora, fizyka teoretyka i filozofa. Te zainteresowania sprawiły, że z jego inicjatywy zorganizowana w roku 1938 w Warszawie międzynarodowa konferencja w celu przedyskutowania podstaw mechaniki kwantowej, cieszyła się dużym zainteresowaniem i skupiła wielu wybitnych teoretyków krajowych i zagranicznych. Białobrzeski organizował ją z ramienia Komisji Międzynarodowej Współpracy Intelaktualnej Ligi Narodów. Przez 4 lata pełnił on funkcję wiceprezesa Międzynarodowej Unii Fizyki Czystej i Stosowanej.

W październiku 1953 odszedł człowiek wielkiej szlachetności, wybitny fizyk i filozof.

Jerzy Pniewski